

mi zdają niektoré texty až príliš zložité pre študentov slovenčiny alebo poľštiny (napr. v slovenskej časti Požiar budovy na s. 80 alebo Úlohy hasičskej záchranej služby na s. 77), pretože obsahujú pasívne konštrukcie a terminológiu, ktorá nie je v slovníku, avšak je jasné, že s touto vzorkou textov sa skôr či neskôr stretnú, preto bolo nevyhnutné zakomponovať ich do učebnice. S konštrukciami a terminológiou sa tak študenti oboznamujú priamo „in medias res“, čo tiež patrí ku komunikačnému spôsobu výstavby metodiky. Vhodnú kompozíciu učebnice dokresľuje aj pomerne rozsiahly slovníček; hodnotný je aj kľúč k cvičeniam a textom na konci učebnice.

Dvojazyčná učebnica jazykovej komunikácie pre integrovaný záchranný systém v poľsko-slovenskom pohraničí je veľmi praktická, jasne sú určené cieľové skupiny študentov a prostredie ich práce, na ktorom je založený aj výber lexikálneho a textového učebného materiálu. Veľmi hodnotné je transparentné, prítlačlivé a zrozumiteľné spracovanie celej učebnice, oceniť možno aj zaradenie prehľadných cvičení. Kniha je použiteľná nielen v praxi, ale aj napr. pri výučbe budúcich prekladateľov a tlmočníkov na osi slovenčina – poľština.

Integrovaný záchranný systém v oblasti hornatého slovensko-poľského pohraničia, najmä v oblastiach ťažko prístupných, „vkliesnených“ do strmých horských masívov, kde vzniká veľký predpoklad nebezpečenstva, ale aj v mestských konglomeráciách je veľmi potrebný. Práca záchrannárov a policajtov v takomto prostredí je tým náročnejšia, čím viac cudzincov sem prichádza. Najfrekventovanejšie návštevy sú však návštevy susediacich krajín.

Z toho dôvodu je tvorba učebnice tohto typu skutočne vítaným počínom, pretože učí nielen rozprávať, ale aj komunikovať, a to v tých najnáročnejších situáciách.

Eva Čulenová

Katedra translológie Filozofická fakulta
Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovakia

ANNA LISOWSKA, *Zagadki i żarty. Język polski dla cudzoziemców (Puzzles and Jokes. Polish for foreigners)*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2014, ss. 248.

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rh.2016.64.10-10>

Recenzowana książka Anny Lisowskiej jest jednym z komponentów podręcznika języka angielskiego. Składa się z pięciu części: (1) wstępu, (2) zagadek, (3) rozwiązań, (4) polsko-angielskiego słownika wyrazów, które zostały użyte w zagadkach oraz (5) skorowidza obejmującego zasób słów i gramatykę. Na końcu zamieszczono spis treści w języku angielskim.

Zasadnicza część – czyli część druga – zawiera 186 zagadek. Każda z nich została zaklasyfikowana do pewnej kategorii – na przykład do kategorii *Synonyms, Double*

Puzzels, Remove Letters, Puzzels with Prefixes, Phrases with Verbs, 2 = 1 czy *1 = 2*. W wypadku wszystkich zagadek nazwa danej kategorii została bardzo wyraźnie zapisana u szczytu odpowiedniej strony i sygnalizuje typ zadania, z którym zmierzy się czytelnik. Niektóre zagadki składają się z kilku ilustracji: niektóre są wielobarwne, niektóre czarno-białe. Zdarzają się i takie, w których rysunki są reprodukowane w obu technikach (na przykład w zagadce *2 Meanings* na s. 120-121 oraz w zagadce *Phrases* na s. 166-167). Takie rozwiązanie wynika ze względów technicznych i jest w pełni uzasadnione. Poszczególne rysunki – zawsze dobrane perfekcyjnie do treści zagadki – są naszkicowane delikatną kreską, czasami uzupełnione akwarelą. Z praktyki wiemy, że tradycyjne krzyżówki cieszą się niesłabnącą popularnością także u najmłodszych czytelników. Trafną zatem decyzją Autorki było zamieszczenie w podręczniku tak dużej liczby standardowych *crosswords puzzles*. Na s. 151-150 zamieszczono 32 rebusy. Warto – naszym zdaniem – zwrócić również uwagę na zestaw 16 zagadek na s. 206-207 o różnym stopniu trudności.

Część trzecia książki (zatytułowana *Key*) zawiera rozwiązania zagadek. Została ona napisana i zredagowana bardzo przejrzyście – zarówno numer każdej zagadki, jak i nazwa kategorii, do której należy dana zagadka, są wyróżnione. Z punktu widzenia dydaktyki właśnie to ułatwienie wypada podkreślić – wszyscy dobrze wiemy, jak istotną rolę odgrywa ten moment w dynamice gry.

Słownik (polsko-angielski) wyrazów użytych w zagadkach ułożono niezwykle starannie. Interesującym rozwiązaniem – z praktycznego punktu widzenia – jest wykorzystanie wyraźnie odmiennych krojów czcionek dla wyrazów polskich (czcionka pogrubiona) i ich podstawowych odpowiedników w języku angielskim (zwykła kursywa bez pogrubienia). Na s. 244 zamieszczono dodatkowo użyte skróty.

W części piątej zastosowano bardzo klarowny podział zasobu słów na 27 kategorii oraz zagadnień związanych z gramatyką języka polskiego na pięć części.

Poniższe uwagi końcowe formułujemy już z punktu widzenia filozofii analitycznej w ramach określonej perspektywy badawczej – recenzowaną książkę potraktowaliśmy więc jako środek umożliwiający systematyczną rekonstrukcję kompetencji językowej (bądź tylko pewnego fragmentu owej kompetencji), która jest zarazem niezbędna i wystarczająca do tego, by za pomocą danego języka efektywnie realizować określone czynności¹.

Z tego właśnie punktu widzenia należy przede wszystkim podkreślić unikalne wyczucie Autorki w zakresie subtelności języka polskiego, które konsekwentnie pozostaje w ścisłym związku z nieustanną troską o czytelnika obcojęzycznego (zwróćmy choćby uwagę na ostrzeżenia *Pay attention!*). Warsztat językowy Autorki cechuje

¹ Zarówno komunikowanie w danym języku istniejących stanów rzeczy (czyli faktów), jak i przekonywanie są przykładami takich właśnie czynności. Na marginesie wypada dodać, iż wspomniane czynności traktujemy – zgodnie ze standardowym ujęciem – jako czynności racjonalne. Koncentrujemy się zatem na szczególnym zagadnieniu praktycznym – recenzowana książka interesuje nas w szczególności jako pewne narzędzie pracy służące nabyciu określonej kompetencji językowej.

wysoki stopień samoświadomości metodologicznej – świadczy o tym zwięzły *Wstęp* (*Introduction*). Precyzję konstrukcji łamigłówek językowych uzupełnia harmonijnie dyskretne (i zachwycające) poczucie humoru Autorki – oznaka jej wybitnego kunsztu dydaktycznego i wspomnianej już przez nas dbałości o czytelnika. Nie sposób przy tym nie położyć zdecydowanego akcentu na wyjątkową elastyczność Autorki w zakresie relacji zachodzących między polami semantycznymi wyrazów i fraz oraz tworzeniu wielu inspirujących zestawień zwrotów językowych (polskich i angielskich).

Warto zwrócić uwagę także na staranną redakcję książki i stylowe opracowanie jej szaty graficznej. Na szczególne wyróżnienie zasługują rysunki Krystyny Głowniak oraz projekt okładki i stron tytułowych autorstwa Agnieszki Gawryszuk. Osobno należy podkreślić wykorzystanie na pierwszej stronie okładki przepięknej *Panoramy*, którą namalowała Krystyna Głowniak.

Tractatus logico-philosophicus Wittgensteina zawiera kilka – niezwykle ważnych – tez dotyczących języka potocznego. Są to tezy 4.001 – 4.003 (jak wiadomo, sam Wittgenstein nie traktował ich jako istotnych z punktu widzenia kompozycji swojego dzieła – na ich błahość miałyby wskazywać przyjęta numeracja). Teza 4.002 zawiera jednak, między innymi, uwagę następującą:

Język przesłania myśl. Tak mianowicie, że po zewnętrznej formie szaty nie można sądzić o formie przybranej w nią myśli. Kształtowaniu szaty przyświecają bowiem zgoła inne cele, niż ujawnianie formy ciała².

Niech nam zatem będzie wolno powiedzieć, że książka *Zagadki i zarty. Język polski dla cudzoziemców* jest świadectwem mistrzowskiego opanowania przez jej Autorkę umiejętności ubierania subtelnych myśli w adekwatną i wielobarwną formę językową. Z pewnością będzie służyć wszystkim osobom, które w ramach nauczania w grupach podstawowych podejmą wysiłek przyswojenia sobie – z przyjemnym, lekkim uśmiechem – języka polskiego.

Katarzyna Gan-Krzywoszyńska, Piotr Leśniewski
Zakład Logiki i Metodologii Nauk, Instytut Filozofii UAM

² Zob. L. WITTGENSTEIN, *Tractatus logico-philosophicus*, przeł. B. Wolniewicz, Warszawa 1997, s. 20. Dla porządku odnotujmy, że w tym miejscu Wittgenstein nawiązał wprost do poglądu Schopenhauera, który twierdził, że „zur Logik verhält sich die Grammatik wie das Kleid zum Leibe”. A. SCHOPENHAUER, *Świat jako wola i przedstawienie*, t. I, przeł. J. Garewicz, Warszawa 1994, s. 716.